

TÜRKİYE- ABD SAVUNMA İLİŞKİLERİNDE YENİ BİR DÖNEM Mİ: HAVA KUVVETLERİ İÇİN ÖNERİLER

02.10.2025

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Birleşmiş Milletler Genel Kuruluna ve Fransa ve Suudi Arabistan tarafından düzenlenen ve genel kuruldan bir gün önce gerçekleştirilen Filistin Konferansına da katılacağı New York ziyareti öncesi çeşitli spekülasyonlarla doluydu. ABD Lideri Trump'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Beyaz Saray'da görüşmek için dört gözle beklediğini açıklaması sonrası, altı yıllık bir aradan sonra Erdoğan'ın Beyaz Saray ziyareti 25 Eylül 2025 tarihinde gerçekleşti.

Farklı gündem maddeleri ve medyanın yoğun tartışmalarına konu olan ikili görüşme öncesi liderler BM konferansı dolayısıyla bulundukları New York'ta kısa da olsa bir araya gelmişlerdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konferans esnasında Gazze konusunda yapmış olduğu konuşma, liderler ile gerçekleştirdiği görüşmelerdeki keskin ifadeler Beyaz Saray'daki görüşmenin üzerine gölge düşürmeye yetmedi ve iki lider bu konuda sorunlu alanlara değinmekten özellikle kaçındılar. Ayrıca, BM'de Filistin, Gazze ve Hamas'a ilişkin yapılan açıklamalar toplantıda ne liderler ne de toplantının açık kısmına katılan basın mensupları tarafından dile getirilmedi.

Bu durum akla, acaba toplantıya yani ikili görüşmeye giderken ABD şirketinden LNG tedariki, Büyükkada Ruhban okulunun açılması, Halkbank mahkeme süreci gibi asıl konuların daha önceden bilindiği ihtimalini akla getiriyor. Öte yandan asıl gündeme getirilmesi gereken ve ana akım medyada konuların uzmanları tarafından sıklıkla tartışılan ve Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu silah sistemleri; ilave F-16, F-35, ve KAAAN MMU motorlarına ilişkin yol haritası ve tedariklerine yönelik örneğin CAATSA gibi konuların konuşulmaması soru işaretleri uyandırıyor.

Ülkemizin bulunduğu coğrafyayı tekrar tanımlamaya gerek olmadığını düşünüyorum. Coğrafyamız bütün yönleriyle değerlendirildiğinde tehdidin yüksek olduğu ve güvenlik kurumlarımızca yapılan değerlendirmelerin de bildirdiği gibi ülkemiz açısından güvenlik boyutunun en ön sıralarında yer aldığı diğer bir gerçekliktir. Yapılan ikili görüşmede öncelikli gündem maddeleri

olarak bunların neden gündeme getirilmediği sorgulanması gereken önemli bir husustur. Ayrıca, Beyaz Saray'da basına açık kısımda ilk temasta Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından Ruhban Okulu konusunun öncelikli olarak ifade edilmesi de kayda değerdir.

Toplantı sonrası taraflarca yapılan açıklamalarda mealen her iki tarafı da memnun edecek anlaşmalara imza atıldığı toplantının çok verimli ve iyi geçtiği ifade edilmiştir. Fakat kısa bir süre sonra toplantıya katılan iki tarafın yetkililerince yapılan açıklamalardan çıkan sonuca göre, ABD tarafının istediklerini elde ettiğini, Türkiye tarafının ise toplantıda ajandamızda yer alan güvenliğimizle ilgili acil konularda hiç bir ilerleme veya kazanım olmadığı anlaşılmıştır.

Toplantı esnasında anlaşmaya varıldığı ifade edilen doğal gaz alanında, kendimize yeterli kaynağımızın olmaması büyük bir sorundur. Özellikle kış geldiğinde doğal gaza bağımlı olan ülkemiz için bu ihtiyacın karşılanması da elzemdir. Fakat, bu konuda kaynak çeşitliliği olması sebebiyle daha uygun şartlarda tedarik edilebileceği halde neden ABD'den Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG) alındığı sorgulanmaktadır. Hele ki doğal gazın komşumuz olan Rusya'dan alınmamasını tüm medya önünde Trump tarafından; "Türkiye'nin Rus petrol alımlarını sonlandıracağına dair güvenim tam" şeklindeki ifadesi de ayrıca düşündürücü bir husus olarak öne çıkmıştır. Nitekim bu konuda Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklamada ise; Türkiye Cumhuriyeti'nin pozisyonuna saygı duyuyoruz ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kendisine ve halkına saygı duyduğundan şüphemiz yok şeklinde bir açıklama yapmıştır.¹ ABD'nin yıllık olarak vereceği 4 milyar metre küp² LNG, ülkemizin yıllık ortalama ihtiyacı olan 58-60 milyar metre küp doğalgaza kıyasla yok denecek kadar az olmasına rağmen bazı küçük kazanımlar için asıl tedarik kaynağımızla ilişkileri kesmenin ne derece isabetli bir karar olduğu iyi düşünülmelidir. Çünkü alınacak böylesi bir karar stratejik bir karardır geri dönüşü zor ve daha masraflıdır.

Güvenliğe ilişkin konulara gelirsek; öncelikli olarak yukarıda da belirttiğim üzere bulunduğumuz coğrafya, ülkemiz için güçlü bir orduya sahip olmamızı gerekli kılmaktadır. Çevremizde yaşanan kriz ve savaşlara baktığımızda hiçte uzak olmayan tehditler hemen yanıbaşımızda iken, yıllardır tedarik edilmeyen yeni uçak ve sistemler, ilave tedarik edilmesi talep edilen 40 adet F-16V uçağı, sarfedilen bazı yumuşak ifadelerle yoluna gireceği belirtilen ve ABD'de rehin olarak tutulan F-35 uçaklarımız, Demokles'in Kılıcı gibi başımızın üzerindeki meşhur CAATSA yaptırımları, modern mühimmat bomba kitleri ve KAAAN MMU için bağlantısı yapılan uçak motorları gibi çok önemli ihtiyaçlarımız karşımızda

¹ "Lavrov: Türkiye'nin kendine ve halkına saygı duyduğundan hiç şüphemiz yok," Gazete Oksijen (AA), 28 Eylül 2025, <https://gazeteoksijen.com/dunya/lavrov-turkiyenin-kendine-ve-halkina-saygi-duydugundan-hic-suphemiz-yok-252696>

²"BOTAŞ'tan Yeni LNG Tedarik Anlaşmaları," BOTAŞ, 24 Eylül 2025, <https://www.botas.gov.tr/Icerik/botastan-yeni-Ing-tedarik-anl/1186>

durmakta ve toplantı sonrası yapılan parça parça açıklamalardan anlaşıldığına göre kısa vadede bu sorunların çözülemeyeceği anlaşılmaktadır.

Güvenlik bağlamında ele alınması gereken en önemli konulardan birisi de elbette güneyde devam eden çözümsüzlük içindeki Suriye sorunsalıdır. Büyük bir kaostun içinde yol almaya çalışan Suriye geçici hükümeti gerekli adımları dış baskılar ve içerideki çeşitli sorunlar nedeniyle atamamakta aynı zamanda sürekli olarak İsrail tarafından bazı bölgeleri hedef alınarak saldırıya uğramaktadır. Bütün bu saldırılar esnasında hiç bir düzenli silahlı gücü olmayan Suriye başta ABD olmak üzere bazı ülkelere yardım talebinde bulunmakta; ancak bu yardımlar da elbette alınacak tavizler karşılığında olmaktadır. Nitekim ABD'nin Türkiye Büyükelçisi ve Ortadoğu temsilcisi tarafından zaman zaman yapılan toplantılardaki açıklamalar bu gözlemi teyit etmektedir. Başlangıçta ülkenin üniter yapısının korunacağına ilişkin açıklamalar yapılırken sonradan çeşitli etnik grupların da yönetimde söz sahibi olmasına dair açıklamalar yapılmaya başlanmıştır.

Ülkemiz açısından Suriye'nin toprak bütünlüğü ve üniter yapısının korunması en önemli konu olmasına rağmen maalesef gelişmeler bizim güvenlik endişelerimizi giderecek gibi ilerlememektedir. Özellikle Suriye'nin doğusunda ABD ve İsrail'in desteğini alan PYD/YPG terör örgütünden devşirilen SDG merkezi hükümete karşı açıklamalar yaparak federasyon tipi bir yönetim ve kendi silahlı gücünün olması gerektiğini dikte etmeye çalışmaktadır. Böylesi bir oluşumun Türkiye için büyük bir tehdit olacağı ve kesinlikle kabul edilemez bulunduğu belirtilmesine rağmen süreç maalesef o yönde ilerlemektedir. Uluslar arası arenada terör örgütü olarak kabul edilen PKK'nın tasfiyesine yönelik TBMM çatısı altında devam eden süreç, Türkiye'nin terörle mücadele adına sınır ötesi hareketinin uluslararası yasal zeminini boşa çıkarmaktadır. Mevcut durumda, SDG'yi terör örgütü olarak tanıyan tek ülke olmamız sebebiyle olası bir askeri operasyon durumunda dünyayı karşısında bulma ihtimali oldukça yüksektir.

Burada süregiden istikrarsızlık elbette İsrail tarafından da istenen bir durumdur. İsrail 7 Ekim 2023 yılında Hamas tarafından yapılan saldırı sonrası başlattığı hareket ile Gazze'de orantısız güç kullanarak yaptığı katliamlar sonucu yaklaşık 65.000 masum insanın ölümüne 170.000 Filistinlinin yaralanmasına sebep olmuştur.³ İsrail bölgede hala taarruzlarına devam ederek adeta etnik temizlik yapmakta ve bölgeyi tamamen insansızlaştırmaya çalışmaktadır. İsrail ayrıca kendisine tehdit olarak algıladığı her ülkeye karşı da ABD ve İngiltere'nin de desteğiyle sivil insanları da düşünmeksizin saldırılarına devam etmektedir. Son olarak Katar'da ateşkes görüşmeleri ve rehinelerin kurtarılmasına ilişkin

³ "Gazze'de can kaybı 66 bin 5'e yükseldi," Karar (AA), 28 Eylül 2023, <https://www.karar.com/dunya-haberleri/gazgede-can-kaybi-66-bin-5e-yukseldi-1995034>

görüşmelere katılan Hamas görevlilerini hedef almıştır. Bu harekatta da ABD ve İngiltere'den en azından icazet alınmadığını düşünmek zordur.

İsrail, İran'a yapmış olduğu saldırıyla, gelecekte kendisi için tehdit olarak gördüğü nükleer çalışmalara karşı da uygun göreceği adımları atmaya hazır olduğu sinyali vermiştir. Taarruzlar başlamadan önce İran içine sızdırdığı ajanları marifetiyle kilit görevlerde yer alan komutanlar ve bilim insanları ile önemli hava savunma sistemleri etkisiz hale getirilmiştir. Bunu takiben asıl taarruz gücünü oluşturan F-35, F-15 ve F-16 uçakları ile planladıkları hedefleri modern uçakları ve gelişmiş mühimmatları ile tahrip etmiştir. İsrail bu sırada, taarruz uçakları yanında tanker, erken ihbar ve kontrol, elektronik harp destek uçakları da kullanmıştır. 12 gün süren savaş esnasında İsrail uçak kaybı yaşamamıştır. İran ancak bazı dron ve balistik füze taarruzlarında bulunmasına rağmen açık kaynaklara yansıyan bilgilere göre İsrail'de fazla bir hasara sebep olacak taarruzlar icra edememiştir. Bu saldırıda da ABD ve İngiltere'nin yardımı olduğu yine açık kaynaklarda yer almıştır.

Bütün bu saldırılar incelendiğinde, İsrail'in, yüksek seviyede dron ve İHA/SİHA teknolojilerine sahip olmasına rağmen Suriye, Katar, Yemen, Lübnan ve Gazze'de yapmış olduğu saldırılarda etkili ve kesin sonuç almak için hep insanlı taarruz uçaklarını kullandığı görülmektedir. Belki de kamuoyunda artık insanlı sistemlerin hareket alanında kullanımlarının sonuna gelindiği, bunların yerine yapay zeka ile desteklenen insansız sistemlerin kullanılmasının gerektiği ve bu yönde geliştirilecek farklı doktrinlere bağlı olarak yeni konseptlerin oluşturulması gerektiğinin sıkça tartışılmasının nedeni bu yönde bir algı oluşturulmasına çalışılmasıdır. Diğer yandan İsrail'in, yukarıda da belirtildiği şekilde uyguladığı hareket tarzlarında ve bölgelerde hep kesin sonuç için insanlı taarruz uçaklarını kullandığı görülmüş ve bu sahada test edilmiştir.

Sonuç olarak bazı ana noktaları yeniden vurgulamak gerekmektedir.

Ülkemizin bulunduğu coğrafyanın güçlü bir orduya sahip olmamızı gerektirmektedir.

Güç geliştirmede hava gücünün caydırıcılığının geliştirilmesine öncelik verilmesi bu kapsamda daima hareket esnasında ilk vuran kuvvetin hava kuvvetleri olması nedeniyle çağın gereklerine uygun, yapılan tehdit değerlendirmelerine göre modern uçak ve mühimmatlarla desteklenen bir hava kuvvetinin oluşturulması olmazsa olmaz bir gerçekliktir.

Güney komşumuzda olan istikrarsızlığın bizi de etkilememesi için gerekli tedbirler kapsamında ilave uçak tedariklerinin yapılması, bütün imkanlar zorlanarak F-35 projesine dönülerek en az 60 uçağın tedarik edilmesinin elzemdir.

Hava Kuvvetleri Komutanlığımıza bağımsız hareket icra edebilme yeteneğinin kazandıracak devlet projesi olan KAAN MMU motor konusunun acilen çözülmesi için gerekirse zaman kaybedilmeden başka, ancak Türk standartlarıyla uyumlu alternatiflere yönelinmesi değerlendirilmelidir.

Milli motor TR 35000 için kaybedilen zamanın kazanılması için gereken tüm tedbirlerin alınması ve tekrar karar değiştirilmeden yola devam edilmesinin öncelenmesi gereklidir.

Envantere alınan İHA/SİHA'ların kısa ve orta vadede yalnızca ana vurucu güç unsuru yerine sadece hareket çarpanı olarak değerlendirilip ona göre tedarik edilmesinin daha uygun bir hareket tarzı olacaktır.

Nihat Kökmen
(E)Hava Korgeneral